

Asia: VN/27438/2023

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Poliisihallitus kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja lausuu seuraavaa.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettäisiin toimivaltaisista viranomaisista. Ehdotuksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto toimisi datakoordinaattorina ja datasäädöksen pääasiallisena valvontaviranomaisena. Muina datasäädöksen mukaisina toimivaltaisina viranomaisina toimisivat kuluttaja-asiamies ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Poliisihallitus katsoo, että ottaen huomioon edellä mainittujen viranomaisten nykyiset tehtävät, datasäädöksestä tulevien uusien viranomaistehtävien säätäminen kyseisten viranomaisten vastuulle on perusteltua.

Lakiehdotuksen 9 §:ssä säädettäisiin virka-apusta. Säännöksen mukaan toimivaltaisella viranomaisella on oikeus datasäädöksessä ja tässä laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua. Poliisihallitus katsoo, että säännöksen sanamuoto on muotoilultaan vakiintuneen käytännön mukainen. Sääntelytekniikan osalta Poliisihallitus nostaa kuitenkin esille sen, että nyt säännöksen perusteluissa (s. 47) mainittu tarpeellisuusvaatimus on hyvin usein tavattu ilmaista suoraan säännöksessä. Poliisihallitus esittää harkittavaksi tarpeellisuusvaatimuksen viemistä perusteluiden lisäksi suoraan velvoittavaan pykälätekstiin.

Virka-apua koskevan säännöksen perusteluissa (s. 47) on todettu, että "Pykälässä säädettäisiin tarpeellisen virka-avun myöntämisestä. Pykälän mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus lakiehdotuksessa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua." Poliisihallitus huomauttaa, että pykälässä ei säädettäisi tarpeellisen virka-avun myöntämisestä vaan sellaisen pyytämisestä. Virka-avun antami-esta on säädetty poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan tarve poliisin antamaan virka-apuun voisi tulla datasäädöksen valvonnassa kyseeseen etenkin tarkastusten toimittamisen yhteydessä. Poliisihallitus katsoo, että virka-apu voi tulla kyseeseen ainoastaan valvontaviranomaisten tarkastustehtävien yhteydessä, koska virka-apusäännöksessä ei ole määritelty virka-avun tarkempaa sisältöä. Poliisihallitus viittaa tässä yhteydessä Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuun EOAK/6723/2024, jossa on muun ohella todettu, että pelkistetyt virka-apusäännökset eivät tarkoita oikeutta saada rajattomasti virka-apua.

Poliisihallitus katsoo, että virka-apua koskevan pykälän muotoilu tarkoittaa, että toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada tarpeellista virka-apua pelkästään esteiden poistamiseksi ja vastarinnan murtamiseksi. Lisäksi, kuten hallintovaliokunnan lausunnossa HaVL 29/2020 vp todetaan yleisesti virka-avusta, tällainen säännöstekniikka tarkoittaa, että virka-avussa ei ole kyse vain poliisilain 9 luvun 1 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen tarkoittamasta virka-avusta (virka-apua on oikeus saada, kun siitä laissa erikseen säädetään) vaan saman momentin viimeisen virkkeen virka-avusta (valvontaviranomaisella on oikeus saada virka-apua, jos häntä estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä). Poliisihallitus katsoo, että säännöksen perusteluissa olisi hyvä tuoda esille se, että virka-avun antaminen datasäädöksen valvonnassa voisi tulla kyseeseen silloin, jos toimivaltaista viranomaista estetään suorittamasta tarkastusta, tai estämistä on perustellusti odotettavissa. Poliisihallitus esittää harkittavaksi säännöksen perusteluiden täydentämistä tältä osin.

Virka-apuun liittyen Poliisihallitus tuo esiin vielä sen, että poliisin virka-apu on poliisin maksullinen suorite, jollei virka-avun maksuttomuudesta ole laissa erikseen säädetty. Maksu on julkisoikeudellinen ja perustuu omakustannusarvoon. Maksusta on säädetty tarkemmin poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta vuonna 2025 annetussa sisäministeriön asetuksessa (813/2024).

Viimeisenä seikkana Poliisihallitus nostaa esille lakiehdotuksen 22 §:n, joka koskee datasäädöstä koskevan seuraamusmaksun määräämistä ja suuruutta. Ehdotuksen 22 §:n 2 momentissa todetaan nyt, että ”seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon, mitä datasäädöksen 40 artiklan 3 kohdassa säädetään. Seuraamusmaksua ei määrätä, jos velvoitteen rikkomista on pidettävä vähäisenä tai ilmeisen kohtuuttomana.” Olettavasti viimeisessä virkkeessä pitäisi lukea, että ”seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos velvoitteen rikkomista on pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksua (tai sen määräämistä) ilmeisen kohtuuttomana”. Nyt säännöksessä annetaan ymmärtää, että seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos velvoitteen rikkominen on ilmeisen kohtuutonta. Kyseessä lienee tekninen virhe.

Korva Hanna-Mari
Poliisihallitus